

Jordreform skal sikre fremtidens landskaber

TEKST /
HELGA

GRØNNEGAARD

Sekretariatsleder
Collective Impact

Jordreform og landfornyelse - **velkendte redskaber og nye tilgange skal bruges hånd i hånd i værdiskabende forandringer af vores landskaber.**

Tre pilotprojekter i Skive, Jammerbugt og Ringkøbing-Skjern kommuner er gennemført og et nyt er i gang i Mariagerfjord Kommune.

De danske landskaber er gennem mange hundrede år formet gennem fremsynede løsninger, der har sat rammerne for samspillet mellem naturmæssige forudsætninger og socioøkonomiske forhold. Hvis man ønsker forandringer i landskabet med varig og stor effekt, er det en god idé at planlægge løsningerne ud fra et samlet blik på dette komplekse samspil.

Men i vores higen efter resultater, har vores fokus på sektoropdelte fagområder og målopfyldelse af internationale aftaler og EU-direktiver måske taget overhånd? Måske skulle vi i stedet søge brede samfundsløsninger på tværs af jord og vand og med udgangspunkt i lokale ønsker til landskabet fra dem, der bor der og lever af det? Ikke for at underkende internatio-

nale mål og krav for klima, vandmiljø, natur mv., men netop for at sikre tilslutning og opfyldelse af internationale mål gennem skræddersyede løsninger, der giver værdi i det lokale landskab.

Et centralt redskab i omstilling af anvendelsen af vores arealer har været jordfordeling, hvor arealerne handles på tværs af mange lodsejere for at lægge et mere intelligent puslespil af jordlodder - både for den enkelte landmand og for at indfri gevinster for hele samfundet. Det er baggrunden for i alt fire pilotprojekter om multifunktionel jordfordeling. Bag projekterne står de 13 Collective Impact-partner, der er samlet i Realdanias initiativ Det åbne land som dobbelt ressource. Parterne har afprøvet ideerne i tre pilotprojekter i Skive, Jammerbugt og Ringkøbing-Skjern Kommuner, der nu er afsluttede og tilretter erfaringerne i det fjerde projekt i Mariagerfjord Kommune, som løber frem til 2022.

det svarer til blot fire procent af landbrugsarealet, udgør den årlige udledning af CO₂ fra arealet 20-25 procent af landbrugets samlede CO₂-udledning.

- Den gode nyhed er, at de klimaløsninger, som udtagning eller omlægning af lavbundsarealer kan bidrage med, også er løsninger, som vil forbedre vandmiljøet, skabe mere natur og bedre biodiversitet og sikre byer mod oversvømmelse, siger Søren Møller.

Det er netop disse synergier, som ligger til grund for tanker om en multifunktionel jordfordeling som omdrejningspunkt for en kommende jordreform.

- Hvis vi gør det rigtigt, så vil vi også kunne fremme landbrugets rentabilitet og generationsskifte. Hvis tiltagene udvikles gennem lokal inddragelse og dialog, så vil de kunne understøtte engagement, fællesskab og landdistriktsudvikling, fx ved at tænke adgangsmuligheder til natur og landskab ind. Der er store synergier mellem løsningerne, og vi har ikke råd til at lade være med at forfølge dem, siger han.

I den mere alvorlige afdeling peger Søren Møller på, at det haster, og vi skal i gang nu, for det tager tid inden effekterne slår igennem.

- Der er ingen quickfixes, og gevinster kommer ikke uden investeringer. Men det er helt nødvendige investeringer, fordi alternativet - at lade stå til - ikke er en mulighed, slutter Søren Møller.

MANGE BÆKKE SMÅ

I Jammerbugt Kommune har deltagelsen som pilotkommune skabt stor værdi. Kommunen anser multifunktionel jordfordeling som et enzym, der kan skabe moderne, lokaldemokratiske løsninger og få mange individuelle og lokale hensyn til at arbejde sammen.

FAKTA

De 13 Collective Impact-partnere har udviklet en vision om en multifunktionel jordreform i 2022 på baggrund af projekterfaringerne med nyskabende anvendelse af jordfordelingsredskabet til gavn for klima, vandmiljø, natur, rekreative muligheder, landdistriktsudvikling og landbrugets driftsøkonomi. Visionen har opbakning fra:

- Bæredygtigt Landbrug
- Landbrug & Fødevarer
- Økologisk Landsforening
- KL
- Dansk Skovforening
- Landdistrikternes Fællesråd
- DGI
- Danmarks Jægerforbund
- Dansk Ornitologisk Forening
- Friluftsrådet
- Danmarks Naturfredningsforening
- Danmarks Sportsfiskerforbund
- Realdania

NY HISTORISK SITUATION

Formand for Collective Impact Søren Møller peger på, at parterne er klar til at tage et medansvar for gennemførelsen.

- Det er en historisk ny situation, som kalder på politikernes opbakning og medspil på tværs af rød og blå blok. Hvis organisationerne kan finde sammen om nødvendige forandringer, så kan politikerne vel også? Vi ved, at der er mange andre steder i Danmark, hvor man står på spring for at komme i gang, siger han.

Søren Møller er opmærksom på, at den store opmærksomhed på klimaudfordringer både blandt politikere og borgere kan være et åbent vindue til starten af en landsdækkende jordreform. Der er 108.000 ha dræned, kulstofrige lavbundslande i Danmark. Selvom

En lang række lokale aktører har bidraget med stort engagement og ressourcer med konkrete tiltag i det multifunktionelle jordfordelingsprojekt ved Klim mellem Thorup Strand og Svinkløv. Fri-luftsrådet, 15. Juni Fonden og den kommunale turisme-pulje har støttet projektet. Blandt lodsejerudvalgsrepræsentanter, foreninger, skoler, erhvervsliv, fonde og andre aktører er der sået mange gode frø til en udvikling af området. Der har været dialog med mere end 70 lodsejere om mulighederne, og resultatet omfattede handlede arealer på 230 ha, hvoraf dele af dem med tinglyste forandringer.

Borgmester Mogens Gade (V) siger:

- Projektets tilgang og resultater har en meget stor værdi, da ejerskab, engagement og fælles ønsker om forandringer er stærke forudsætninger for at bringe landdistrikterne ind i fremtiden med styrkede udviklingsmuligheder.

Borgmester Mogens Gade fremhæver også, at:

- Som pilotkommune har vi fået værdifulde erfaringer, herunder at arbejdet kræver en ændring i arbejdskulturer, som vi i Jammerbugt har stor fokus på. Når vi gør tingene på "Jammerbugtsk", ser vi, at små indsatser kan understøtte hinanden og med vilje og engagement vokse sig til noget større.

Borgmesteren håber, at multifunktionel jordfordeling bliver bredt ud i stor skala til alle kommuner i hele landet - og det kan kun gå for langsomt.

- Collective Impact-projektet har været en øjenåbner og den udløsende faktor for at få alle

tiltagene knyttet sammen i en ambitiøs vision, hvor vi arbejder med bæredygtig brug af vand og land. Kommunen vil fortsat afdække potentialer og udviklingsmuligheder i pilotområdet. Vi har med andre ord fået appetit på mere multifunktionel jordfordeling, siger han.

VI SKAL GIVE FÆLLESSKABER PLADS

"Fælles forandring - vejen til bedre brug af det åbne land", er Collective Impact-parternes fjerde og sidste pilotprojekt, der bliver realiseret i landskabet omkring Glenstrup Sø og Østerkær Bæk syd for Hobro i Mariagerfjord Kommune. Her står kommunen, Agri Nord og Landbrugsstyrelsen klar med rådgivning i pilotprojektet, hvor første fase handler om at udarbejde en lokal udviklingsplan med fælles mål for udvikling af landskabet. Der er også nedsat et Råd for Lokal Forandring med deltagelse af lodsejere, politikere, erhvervsfolk og øvrige lokale aktører med ønsker til landskabet. Rådets medlemmer er lokale ambassadører og har samtidigt en vigtig rådgivende rolle over for den facilitatorfunktion, som kommunen, Agri Nord og jordfordelingsplanlæggere fra Landbrugsstyrelsen tilsammen udgør.

Projektforberedelsen er udtryk for et paradigmeskifte i den måde Danmarks arealer forvaltes og bruges på. Collective Impact-parterne mener, vi skal væk fra en konkurrence om arealer til enten natur, landbrug eller andre formål og hen imod en multifunktionel tilgang, hvor vi med i udgangspunkt i det konkrete landskab forhandler en flersidig anvendelse. Det kræver tid

til konstruktive samarbejder, hvor lodsejere og andre lokale interesser indgår som ligeværdige samarbejdspartnere med myndigheder. Det handler om at skabe offentlige-private partnerskaber, som har den fælles målsætning at skabe de nødvendige forandringer i brugen af vores arealer.

- Vi skal samarbejde på en ny, skæv måde. Udmøntning af projektet og driften skal bæres lokalt. Nogle gange skal fællesskaber genskabes og nytænkes. Det gælder om at styrke det gode, det vigtigste og det, lokalsamfundet er stolt af, siger projektleder i Mariagerfjord Kommune, Rasmus Fuglsang Frederiksen.

EN NY ÆRA I ANVENDELSEN AF VORES AREALER

Anvendelsen af vores landskaber kalder på fremtidssikring gennem intelligente reformer og konsensusløsninger. Uden ændringerne i landskabsanvendelsen er det ikke muligt at nå en balance for et bæredygtigt samspil mellem de mangfoldige hensyn, hvoraf CO₂-nettonuludledning i 2050 er det ene.

Historisk har vi tidligere gennemført reformer, der grundlæggende har ændret anvendelsen af det danske landskab. Det er tidskrævende, og derfor skal vi i gang med det samme. Vi kender det grundlæggende redskab, men jordfordelingen skal naturligvis opdateres, så det løser de moderne samfundsudfordringer. Da der er store samfundsinteresser på spil, må samfundet være med til at betale processen og yde kompensati-on, når tidligere landbrugsjord får ny anvendelse.

Paradigmeskifte er blevet et slidt begreb, men det er et grundlæggende skifte i tilgang, der er brug for. Det er der enighed om blandt landmænd og grønne organisationer. Kommunerne er også godt i gang med at ændre tilgang, men opgaven med at bryde med årtiers organisation og hierarki indrettet efter faglig specialisering er tidskrævende.

Collective Impact-parterne arbejder med det, som kan sammenlignes med byfornyelsen i de større byer, som vi over en årrække har brugt 80 milliarder kroner på. Eller en jordreform - den største i 200 år - for på ny at fremtidssikre anvendelsen af vores landskaber. Nu er der brug for 'landfornyelse', hvor vi løser påtrængende miljø og klimaproblemer samtidig med, at vi skaber mere attraktive forhold for både erhverv og beboere. Det er at slå flere fluer med et smæk. ●

